ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ (ਆਨਰੇਰੀ)
ਦਵਿੰਦਰ ਤੂਰ
ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਮਾਸਟਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹਲ (ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ.)
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ
ਬੀ. ਸਿੰਘ
akashdeep.1064@gmail.com

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 210836300

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਰਟਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ

ਸਾਲ 1, ਅੰਕ 10, 1-15 ਮਈ 2012

Pro-People Arts Project Media Group
SAROKARAN DI AWAZ
29 MAPLEVIEW AVE
BRAMPTON ONTARIO
CANADA L6R 1M2
E-Mail : ppapmg@gmail.com
www.ppapmg.com

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

• ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 2

• ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ 4

• May Day to change the system 8

ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਹੀ ਕਿਰਤ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰੇਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਵਸਤ ਬਣੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਣਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਕੇ ਵਿਖਾਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸੀਂ ਇਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਵਰਗ ਧਰਤੀ ਦਾ ਅਸੀਂ ਆਪ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਮਈ ਦਿਵਸ ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਇਲਾਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਖਿਤੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਕਿਰਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਖ਼ੂਨ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਲਾਲ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਬਣਾਂਗੇ। ਇਸ ਆਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਕਾਫ਼ਲੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਹੋਰ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਜਿਸ ਪੱਧਰ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਤੀਸਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਚਰਮਸੀਮਾ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਫ਼ਤ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚਲ ਰਹੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹਰ ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੀਵਨ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਅਜਿਹੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਤਲ ਫਾਇਬਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਹੇਠ ਸੈਂਕੜੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਬ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਰਜਨਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਈ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਦਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਾਊਂ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤਰਾਸਦਿਕ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਚੰਦ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਪਾਰਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।

ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਰੌਸ਼ਨ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਨੇੜਲੇ ਬੀਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਝਲਿਆਏ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਚਾਂਭੜਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਸਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੱਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਜੋਕਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੱਫੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਲੋਕ ਢਿੱਡਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਣਗੇ ਫੇਰ ਅਹਿਸਤਾ ਅਹਿਸਤਾ ਇਸ 'ਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਇਹੋ ਇੱਕ ਮਾਤਰ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸੰਕਟਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਨੇੜਲੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੰਦੇ ਦੇ ਭਾਰੀ ਦਿਓ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਕਢਵਾਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਕਟ ਦਾ ਭਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਖਸਲਤ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਮਘੀਆਂ-ਭਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਟਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁਣ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਬਗੈਰ ਕਿਤੇ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਝੁਲ ਸਕਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਆਈ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਅਰਬ ਜਗਤ 'ਚੋਂ ਉੱਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਦੇ ਗ਼ੁਬਾਰ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲਾਲ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰੇਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ, ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੀ ਤਾਂ ਬਲੀ ਹੀ ਲੈ ਲਈ। ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਝੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਡੂੰਘੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਗੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਰੋਹ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫੁਟਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਬੜਾ ਚਿਰ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਪਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਵਰਚਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫਿਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਹਿਰਸ ਦੇ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਸੰਕਟ-ਮੂੰਹ ਆਏ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਰਕਮਾਂ ਝੋਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋ, ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ਮੁਖੀ ਹਲਚਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਦਿਓ ਤਾਕਤ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ "ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੋ ਮੁਹਿੰਮ" ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। "ਅਸੀਂ 99 ਫੀਸਦੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ 1 ਫੀਸਦੀ ਹੋ" ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਜਮਾਤ ਖਿਲਾਫ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਥਾਂ ਥਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜੀ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਅਜੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਦਾ ਯਕੀਨੀ ਸੰਕੇਤ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਨਕਲਾਬ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਉੱਭਰਦੇ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ 'ਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਸੰਕਟ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਭਰਮ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਨਿਰਾਸ਼ਾਮਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਭਾਰੂ ਹਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਬਹਾਲ ਹੋਏ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੇ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਸਭਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਉਜਾੜੇ, ਉਖੇੜੇ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗਹੁ ਕਰਨ ਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਚੀਨ ਅੰਦਰ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁੱਸੇ ਦੀਆਂ ਮਘਦੀਆਂ-ਭਖਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਜੱਗ ਜਹਾਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਮਈ ਦਿਵਸ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਵਸ ਹੈ।

ਕਿਰਤ ਤੇ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਚਲਣ ਢੰਗ ਦੀ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਥਾਹ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਧਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਚਲਣ ਢੰਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸੰਕਟਮਈ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ।

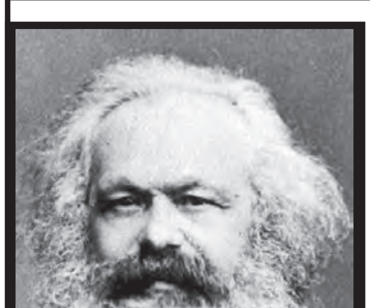

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ

ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਬੰਧੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ "ਦਮ ਲੈਣ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਬਗੈਰ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੰਮ-ਦਿਹਾੜੀ ਪੂਰੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਸਵੈ-ਪਸਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਿਰਤ-ਸਮਾਂ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਸਮਾਂ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲਈ ਸਮਾਂ-ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਦਾ ਆਰਾਮ-ਸਮਾਂ ਵੀ! ਪਰ ਇਸਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀਂ ਬੇਲਗਾਮ ਹਵਸ ਅਧੀਨ, ਵਾਫਰ ਕਿਰਤ ਖਾਤਰ ਇਸਦੀ ਬਘਿਆੜ ਭੁੱਖ ਅਧੀਨ, ਸਰਮਾਇਆ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨੈਤਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸਗੋਂ ਨਿਰੋਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਹੱਦ ਛੜੱਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ, ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਰੋਗ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਹੜੱਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਇਹਨੂੰ ਖੁਦ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਹੀ ਅੰਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਭੋਜਨ, ਮਹਿਜ਼ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਾਂਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਕੋਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਸ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ, ਮੁੜ ਉਸੇ ਤਾੜੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਕੇ-ਟੁੱਟੇ ਸਰੀਰ (ਤੰਤੂਆਂ) ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਖਾਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਦੇ ਮਹਿਜ਼ ਸਿਥਲਤਾ ਦੇ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਸੁੰਗੇੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਪਤ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦੇ ਅਰਸੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਰੋਗੀ, ਜਬਰਨ ਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਰਮਾਇਆ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਉੱਕਾ ਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਤੇ ਨਿਰਾ ਉਸੇ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੌਰਾਨ ਰਵਾਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਮਕਸਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਲਾਲਚੀ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਉਪਜਾਊਪੁਣੇ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਵੱਧ ਝਾੜ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਨਾ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਢੰਗ (ਅਸਲਿਉਂ ਵਾਫਰ-ਕਦਰ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਵਾਫਰ-ਕਿਰਤ ਦਾ ਚੂਸਿਆ ਜਾਣਾ) ਕੰਮ-ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਵਧਾਰੇ ਨਾਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਇਹਦੇ ਹਾਲਤ ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਹੀ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਖੁਦ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਕਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੰਭ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਹਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾਵਾਰ-ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

(ਸਰਮਾਇਆ, ਜਿਲਦ 1, ਸਫਾ 252-253)

ਪਹਿਲੀ ਮਈ

ਅਮੁੱਕ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਰਾਹੀ ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਹਾਂ ਉਤਸਵ

ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ

ਬੀਤੇ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਓਪਨ ਥੀਏਟਰ ਵਿਖੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਰਾਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਹਿਤ /ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਦਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਭਰ 'ਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਗਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਛਰਾਟੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬਰੀਂ ਉਡਾਰੀ ਲਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸੱਚੀਮੁਚੀਂ ਮੇਲੀ ਜਦੋਂ ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਫਿਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ, ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਨੁਕੜ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਸਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਰ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਠੀਕ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਮਹਾਂ ਨਾਇਕ ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਉੱਤਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਲਾਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਉਸਾਰੇ ਇਸ ਮੰਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਵਰ੍ਹੇ ਉਹ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਪਰ ਵੀਲ੍ਹ ਚੇਅਰ ਤੇ ਬੈਠਾ ਮਈ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਗੜ੍ਹਕਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜਦਾ , ਲੁੱਟ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਪੂਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗੁੰਜਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਲਈ ਅੰਤਲੇ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ ਭਾਅ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ 14 ਮਾਰਚ 1982 'ਚ ਨਸਰਾਲੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਨਾਟ ਤੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਇਸ ਨਿਰਾਲੀ ਤੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਾਏ ਦਰਜਨਾਂ ਨਾਟ ਟੀਮਾਂ ਤੇ ਬੂਟੇ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਛਾਂਦਾਰ ਦਰੱਖਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਲੋਕ ਨਾਟ ਕਲਾ ਦੀ ਅਮੀਰ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਾਟ ਕਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਦਾ ਸਫਰ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਗੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਸਾ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਕੇ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕੱਦ ਵਧਾਇਆ ਤਾਂ ਮੁਲਾਂਪੁਰ 'ਚ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕਲਾ ਭਵਨ ਉਸਾਰ ਕੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ 'ਚ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਪੜੀ ਲੈ ਸੈਂਕੜੇ ਲੇਖਕ ਲੋਕ ਵੇਦਨਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪਰਵਾਨ ਚੜੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਅਜੀਬ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਰੁਪਏ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਘਰੇਲੂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੰਭਲਾ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

"ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਰ ਰਾਤ ਭਰ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਣਗਿਣਤ ਸਰਕਾਰੀ / ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਸਨਮਾਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਿਪ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਇਸ ਵਾਹਕ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸਿਰਜਕ, ਸੋਨ ਸੁਨਿਹਰੀ ਸਵੇਰ ਲਈ ਉਮਰ ਭਰ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਅਣਥਕ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਲਾਮ ਕਹਿਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇਸ ਰਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਚੇ 5 ਨਾਟਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਨਾਟਕ ਟੀਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਅੱਖਾਂ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਧਮਕ ਨਗਾਰੇ ਦੀ, ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ, ਸੁਖੀ ਵਸੈ ਮਸਕੀਨੀਆ ਕਰਮਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ, ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੰਚ ਰੰਗਮੰਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮੁਲਾਂਪੁਰ, ਸੁਚੇਤਕ ਰੰਗ ਮੰਚ ਮੁਹਾਲੀ, ਵਲੋਂ ਖੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਵਜੋਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ 'ਸਦਾ ਸਫਰ 'ਤੇ-ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਭਦੌੜ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜੱਥਾ ਰਸੂਲਪੁਰ ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਜ਼ਫਰ ਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜੱਥਾ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ, ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਚੇਤਨਾ ਨੂ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਹ ਨਾਟਕ ਤੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਬਦਲਵੀਂ ਲੋਕਪੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇੱਕ ਜੁੱਟ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ, ਲੁੱਟ ਤੇ ਜਮਾਤ ਰਹਿਤ ਨਿਆਂਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਣ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਣ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜਸ਼ਨ ਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਜਿਉਣ ਜੋਗਾ ਬਣਾਈਏ।

ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ 73ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਵਿਤਾ

ਲੋਕ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ 73ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਥਾਨਕ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਆਰੀਆ ਮਹਿਲਾ ਕਾਲਜ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ 'ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਕਵਿਤਾ, ਜੀਵਨ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਥੀ ਨਰਭਿੰਦਰ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪੇਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਸੋ, ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ, ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ, ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਸੋਸ਼ਭਿਤ ਸਨ।ਨਰਭਿੰਦਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਵਿਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਿੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਵਿਤਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਦੰਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਮਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ' ਜਾਂ 'ਇੱਕ ਤੂੰ ਕਸਾਈ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇਇਆ ਰਾਜਿਆ ਓਏ' ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਨਿਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਮੈਨੀਫ਼ੈਸਟੋ ਹੈ। ਕੰਵਲਜੀਤ ਖੰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਇਸੇ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹਸਤਾਖ਼ਰ ਹੈ। ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਕੋਲ ਕਿਰਤ ਵੇਚ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਕਾਵਿ ਦੀ ਖ਼ੂਬੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ, ਗਹਿਰੇ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਵਿਖਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤੇ/ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ 70ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਧਰਾਤਲ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨਿਤਕ ਅਰਥ ਸਾਸ਼ਤਰ ਇੰਨੇ ਸਰਲ ਢੰਗ ਪਰੋਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨੀ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝਾ ਸਕਣ। ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਸੋ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਹਿਸ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਉਸਾਰੂ ਵਿਚਾਰ/ਸਵਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸਾਥੀ ਨਰਭਿੰਦਰ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਝਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਗੀਤ/ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸਾਥੀ ਨਰੈਣ ਦੱਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਫ਼ਸਪਾ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਨਆਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ, ਅਸ਼ਲੀਲ/ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਬੋਲਣ ਸਮੇਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਉੱਪਰ ਡਾਕਾ ਮਾਰਦੀ ਧਾਰਾ 295ਏ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਤੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਸਮਾਗਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਸਬਾ, ਨਵਕਿਰਣ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਦੀਵਾਨਾ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਭਾਈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਾਥਿਆਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਈ ਦਿਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ

"ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁਚਲ ਰਹੇ ਹੋ।"

"ਮੈਂ ਇਥੇ ਦੂਜੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਲਵੋਗੇ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿਓ ਸਾਨੂੰ ਫਾਹੇ। ਫੇਰ ਦੇਖਣਾ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਿਆੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਚੰਗਿਆੜੇ, ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਉਥੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਭਾਂਬੜ ਬਣ ਮੱਚਣਗੇ। ਇਹ ਜੁਆਲਾ ਹੈ, ਜੁਆਲਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰ ਜਾਏ ਅਗਸਟ ਸਪਾਈਸ ਦੇ ਹਨ। ਅਗਸਟ ਸਪਾਈਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਮਈ 1886 ਨੂੰ ਹੋਏ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ 1887 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਅਲਬਰਟ ਆਰ ਪਾਰਸਨਜ਼, ਅਡੋਲਫ ਫਿਸ਼ਰ ਅਤੇ ਜਾਰਜ ਏਂਜ਼ਲ ਸਮੇਤ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਸੈਮੂਅਲ ਜੇ ਫੀਲਡਨ, ਯਜੀਨ ਸ਼ਵਾਬ ਅਤੇ ਲੂਈ ਲਿੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਆਸਕਰ ਨੀਬੇ ਨੂੰ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਮੂਅਲ ਜੇ ਫੀਲਡਨ ਅਤੇ ਯਜੀਨ ਸ਼ਵਾਬ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲੂਈ ਲਿੰਗ ਸਬੰਧੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖਬਰ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਪਰ ਇਸ ਖਬਰ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਇਹਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਹੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਵਲੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਦਹਿਲ ਬਿਠਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬਹਾਦਰ ਸਪੂਤਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਕੰਬਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾਇਆ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ।

ਇਹਨਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖਾੜਕੂ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ, 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤੂਫਾਨੀ ਵੇਗ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿੱਚ 25000 ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਸੰਦ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਨਿੱਤਰਿਆ। ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੰਢਾਏ ਜਮਾਤੀ ਏਕੇ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਮੁਜਾਹਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਬਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਹੜਤਾਲ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਤੇ ਖਾਸੇ ਨੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਂਡ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? ਖਾੜਕੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਰਮਾਏਅਦਾਰ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੋਰਸ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਮਈ ਨੂੰ ਮਕੌਰਮਿਕ ਰੀਪਰ ਵਰਕਸ ਦੇ ਹੜਤਾਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 6 ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 4 ਮਈ ਨੂੰ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੇਅ ਮਾਰਕੀਟ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੁਜਾਹਰਾ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮੁਜਾਹਰੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਝੱਟ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਸ ਵੱਲੋਂ ਫੇਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਭੀੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਰਜੈਂਟ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਝੜੱਪ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਪੁਲਸੀਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹੇਅ ਮਾਰਕੀਟ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਲਹੂ ਦੀ ਹੋਲੀ, ਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਕੈਦ, ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਹੱਕੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਭਰ ਦੀ ਬੁਰਜੂਆਜੀ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਖਿਲਾਫ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਦੀ ਸੈਨਤ ਸੀ। 1886 ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵੱਲੋਂ 1885-86 ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਭਾਰ ਰਾਹੀਂ ਖੁੱਸੇ ਦਬਦਬੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਬੋਲੇ ਬੱਝਵੇਂ ਹੱਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਅਗਸਟ ਸਪਾਈਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਮਜ਼ਦੂਰ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ" ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ਮਾਂ ਦੇ "ਚੰਗਿਆੜੇ" ਸੱਚਮੁੱਚ "ਇਥੇ, ਉਥੇ, ਬੁਰਜੂਆਜੀ ਦੇ "ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ" "ਹਰ ਥਾਂ ਭਾਂਬੜ ਬਣ ਮੱਚ" ਉੱਠੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਜਾਈਂ ਨਾ ਗਈਆਂ। 1889 ਵਿੱਚ ਪੈਰਿਸ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮਤਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ:

"ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਜਾਹਰਾ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਿਥੇ ਦਿਨ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਾ ਕੇ 8 ਘੰਟੇ ਕਰਨ

ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਰਿਸ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਲੇਬਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1888 ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਂਟ ਲੂਈਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਲਈ 1 ਮਈ 1890 ਦੀ ਮਿਤੀ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਜਾਹਰੇ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ।"

ਤੇ 1890 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਜਮਾਤੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤਰੇ। 1891 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਨ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਰਧ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਵੀ ਮਈ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਮਈ ਦਿਹਾੜਾ ਸੰਸਾਰ ਬੁਰਜੂਆਜੀ ਖਿਲਾਫ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤਿਉਹਾਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 12 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, 2001 ਵਿੱਚ ਇਹ 5.8 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ, 2005 ਵਿੱਚ 8.36 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ ।2012 ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਵਧਕੇ 16.7 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਇਸਦੇ ਕੌਮੀ ਉਤਪਾਦ ਦਾ 75 ਫੀਸਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ ਵਧ ਕੇ 84 ਫੀਸਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ? ਆਓ ਹੁਣ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਦੇ ਫੌਰੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੀਏ।

ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ 2001, 2003 ਅਤੇ ਫਿਰ 2005 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲ਼ੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 2010 ਵਿੱਚ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਟੈਕਸ ਕਟੌਂਤੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀਆਂ ਲਗਭਗ 1 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਹਨ। ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲਾ ਪੱਧਰ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੀ ਇਸ ਭਾਰੀ ਛੋਟ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘੱਟ ਹੋਈ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨਾਲ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਜੰਗ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨਾਲ਼ ਲੜਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 2001 ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ-ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਭ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਹਰਾ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝੁਕਾ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਜੰਗ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ਼ਣ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇੱਧਰ ਇਹਨਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਭਾਰ ਨੇ ਅਮਰੀਗੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਇਰਾਕ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲ਼ੇ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲ਼ਝਿਆ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲਿਬੀਆ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ਼ ਨਵਾਂ ਪੰਗਾ ਪਾ ਲਿਆ।

ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹੀ 2011 ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲਈ ਜੰਗ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਾਸਤੇ 13 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨੇ ਆਪਣੇ 5.2 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਜਟ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਜੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਰਾਊਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹਨਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸਲਾਨਾ 3.7 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ 12000 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਮਰੀਕਨ। ਅਫਗਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਜੰਗ ਦਾ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਖਰਚਾ ਹੀ 9.7 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ।

ਇਹ ਹੈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ਾ ਖਰਚਾ ਜਿਸਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਵਿਚਾਰ

ਮੇਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਆਦਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਐਵਰੈਸਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। – ਅਰਨੈਸਟੋ ਚੀ ਗੁਵੇਰਾ

ਮੁਕਤੀ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਕਦਮ

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਕਟ ਦਰ ਸੰਕਟ ਉਲਝਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਲਈ ਇਕ ਲੋਕਪੱਖੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਕਦਰ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਦਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈਵਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਾਨ ਰੀਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦਸ ਦਿਨ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਚਲਣ ਢੰਗ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਾਹੇ ਲੋਕਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਨ ਚਾਹੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ ਲਗਜ਼ਮਬਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਉਸਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ, ਐਂਗਲਜ਼ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਰਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੱਤ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਾ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਬਦਲਵੇਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕ ਮਈ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਿਨ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਬੋਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

- ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ

ਕਲਮ ਦੀ ਤਾਕਤ

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਹਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ :

ਲੋਕੋ ਬਾਜ ਆ ਜਾਓ ਝੂਠੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ,
ਏਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਲੇ ਲਗਾ ਛੱਡਣਾ।
ਏਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ,
ਇਹਨਾਂ ਥੋਨੂੰ ਵੀ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾ ਛੱਡਣਾ।
ਏਹਨਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅਰਮਾਨ ਖੋਹੇ,
ਰਤਾ ਹੱਥ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਰੁੱਕਿਆ ਨਾ।
ਬਾਹਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਦ ਹੱਕ ਮੰਗੇ,
ਇਹਨਾਂ ਸਾਡਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਥੁੱਕਿਆ ਨਾ।

–

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗਾਥਾ ਮੁੜ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ

ਮਾਂ ਧਰਤੀਏ ਤੇਰੀ ਗੋਦ ਨੂੰ ਚੰਨ ਹੋਰ ਬਥੇਰੇ ਨੂੰ,
ਤੂੰ ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆ ਦੇ ਵਿਹੜੇ।
ਜਿੱਥੇ ਤੰਗ ਨਾ ਸਮਝਣ ਤੰਗੀਆਂ ਨੂੰ,
ਜਿੱਥੇ ਮਿਲਣ ਅੰਗੂਠੇ ਸੰਘੀਆਂ ਨੂੰ।
ਜਿੱਥੇ ਵਾਲ ਤਰਸਦੇ ਕੰਘੀਆਂ ਨੂੰ,
ਨੱਕ ਵਗਦੇ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਨ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਦੰਦ ਕਰੇੜੇ
ਤੂੰ ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ ਵੇ ਸੂਰਜਾ...

ਮਈ ਦਿਵਸ

ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ

ਮਈ ਦਿਵਸ ਦਾ ਜਨਮ 'ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ' ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਮਜਦੂਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ।ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ,ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਭਰਿਆ ।

ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇ 'ਦਿਨ ਚੜਨ ਤੋਂ ਛਿਪਣ ਤੱਕ' ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਂਈਆਂ ਸਨ।"ਦਿਨ ਚੜਨ ਤੋ ਛਿਪਣ ਤੱਕ"ਇਹ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸੀ।ਚੌਦਾਂ ,ਸੋਲਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਅਠਾਂਰਾਂ ਘੰਟੇ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੀ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ।

ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੜਤਾਂਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ।ਕਈ ਉਗਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਦਸ ਘੰਟੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। "ਮਕੈਨਿਕਸ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ" ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੂਅਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,1827 ਵਿਚ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਦਸ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।1834 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 1837 ਤੱਕ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇਜ ਹੰਦਾ ਗਿਆ।ਇਸ ਸਦਕਾ ਵਾਂਨ ਬਊਰੇਨ ਦੀ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਦਸ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾਂ ਪਿਆ ।ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਦਸ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ।ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਈ,ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇਂ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਊਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਹਰ ਉਸ ਸਥਾਂਨ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ,ਜਿਥੇ ਉਭਰਦੀ ਹੋਈ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇਂ ਆਉਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਸਥਿਤ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇਂ ਇਹ ਨਾਅਰਾ -"ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਮਨੋਰੰਜਨ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਅਰਾਮ" ਅਤੇ 1846 ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਤੇ ਹੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਘਟਨਾ : ਇਕ ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਸਭ ਤੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ। ਸਿਕਾਂਗੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋ ਜੁਝਾਰੂ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਮਜਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਭਾਵੇਂਕਿ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਂਵਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਸਾਫ ਰੁਖ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਲੜਾਕੂ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ। ਉਹ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਜੁਝਾਰੂ ਭਾਵ ਭਾਵਨਾ ਵਧਾਊਣ ਦੇ ਲਈ, ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ ।

'ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ' ਅਮਰੀਕੀ ਮਜਦੂਰ-ਵਰਗ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਗਠਿਤ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ 'ਸੈਂਟਰਲ ਲੇਬਰ ਯੂਨੀਅਨ' ਨੇ ਇਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ 25000 ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਮਜਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰੁਕ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੇ ਅਤੇ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਨੇ ਪੂਰੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਰਥ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। 'ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਅੱਠ ਕਰੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਪਹਿਲੀ ਮਈ 1886 ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਮਜਦੂਰ ਵਰਗ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਏ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ-ਜੁਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਮਜਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕੁਚਲਨ ਲਈ ਤਰਲੋ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਨੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। 3 ਤੇ 4 ਮਈ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ 'ਹੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਾਂਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਫ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸਨ। 4 ਮਈ ਨੂੰ ਹੇ ਮਾਰਕੀਟ ਸਕਵੇਅਰ ਤੇ ਹੋਏ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ,3 ਮਈ ਨੂੰ "ਮੈਕਕਾਰਮਿਕ ਰੀਪਰ ਵਰਕਰਸ"ਉਪਰ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਤੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਜਾਲਮਾਨਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।ਇਸ ਬਰਬਰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਛੇ ਮਜਦੂਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ।ਇਹ ਸਭਾ ਹੇ ਮਾਰਕੀਟ ਸਕਵੇਅਰ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ,ਖਤਮ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇਂ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੇ ਭੀੜ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਇਸੇ ਸਮੇ ਅਚਾਨਕ ਭੈੜ ਤੇ ਇਕ ਬੰਬ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ।ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਸੱਤ ਮਜਦੂਰ ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਸ ਵਾਲਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।ਹੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਖੁਨ-ਖਰਾਬੇ ਮਜਦੂਰ ਨੇਤਾਂਵਾਂ ਪਾਰਸੰਸ,ਸਪਾਈਸ,ਫਿਸ਼ਰ ਅਤੇ ਏਂਜੇਲ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਤਮਾਂਮ ਜੁਝਾਰੂ ਨੇਤਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮਜਦੂਰਟ ਨੇਤਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਜਿਹੜੀ 'ਅਮਰੀਲਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਲੇਬਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ) ਦੇ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ,1886 ਵਿਚ 'ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਅੱਠ ਕਰੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਕ ਰੀਤ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, 'ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਅੱਠ ਕਰੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਦਿਨ ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਨ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ।

ਮਈ ਦਿਵਸ ਦਾ ਅੰਤਰਰਤਸ਼ਟਰੀ ਬਣਨਾ : 18 ਜੁਲਾਈ, 1886 ਨੂੰ ਬਾਸਤੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦੀ 100ਵੀਂ ਵਰੇਗੰਢ ਤੇ, ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਿਤ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ (ਪਹਿਲੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ) ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗਠਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੁਟੇ ਸਨ।

ਜਿਸ ਨੂੰ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਿਕਸ਼ਕਾਂ-ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਤੇ ਫਰੈਡਰਿਕ ਏਂਗੇਲਜ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। 'ਦੂਜੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਦੀ ਇਸ ਸਥਾਪਨਾਂ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਤੋਂ 1884-86 ਦੇ ਦੌਰਾਂਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚੱਲੇ 8 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਖੜੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆਂ ।ਅਮਰੀਕੀ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੈਰਿਸ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜੂਰ ਕੀਤਾ:

"ਕਾਂਗਰਸ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਜਾਹਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਿਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਨ,ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਘਟਾ ਕੇ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਪੈਰਿਸ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਰਣਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਅਮਰੀਕਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਲੇਬਰ' ਦਸੰਬਰ 1888 ਵਿਚ ਆਪਣੇਂ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਲਈ ਮਈ 1890 ਦਾ ਦਿਨ ਤੈਅ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਜਾਹਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਜਾਹਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ"। ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਜਦੂਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ।

ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਮਜਦੂਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਜਰਤਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਸਮਾਂ ਅੱਠ ਤੋਂ ਦਸ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੋ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਮਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

ਡਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਦੀ 50ਵੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਸੰਨ 1996 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਦਾਨੇਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਵਾਹਗਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੜੱਤਣ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਚੂਸ ਕੇ ਮਾਖਿਓਂ ਮਿੱਠੇ ਸਬੰਧ ਸਿਰਜਣ ਤੱਕ ਆਏ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਾਲ ਦੋਸਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਾਰਕ ਉਸਾਰ ਕੇ ਇਹੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਪੜੋਸੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰੀ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰੀ, ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਜਸਾਂ ਰਚ ਕੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਵਾਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ, ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ, ਰਮੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਦੂਤਾਂ ਨੇ ਵਾਹਗੇ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਘਰ ਬਣਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਰੇਕ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਨੀਹਾਂ ਤੇ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਚਰਚਾ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਬਲਕਿ ਨਿੱਗਰ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਤਸਵ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਦੀ ਅਵਗਾਈ ਹੇਠ ਗਏ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫ਼ਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜਨੀਅਰ, ਵਾਵਿਗਿਆਨੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਲੋਕ ਸਨ, ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਫਾਰਮ ਭਰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਾਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਚੈਂਬਰ ਆਫ਼ ਕਾਮਰਸ ਵਿੱਚ ਮਜਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਾ ਹਸਨ ਅਖਤਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਸੀਨ, ਸਕੱਤਰ ਜਰਨਲ ਮੀਆਂ ਸਬੀਰ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਦਰੀਸ ਤਬੱਸੁਮ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਕਿਹਾ।ਅਪਣੱਤ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਦਿਲੋਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਐਵਰੀ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ।

ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਜਨਾਬ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਾਲੀਮਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨੇ ਫੈਜ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਰਈਸ ਖੇਤਰ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਦੇ ਐਫ ਬਲਾਕ ਦੀ 126 ਨੰਬਰ ਕੋਠੀ ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਨੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਸਤਾਂ ਬੜੇ ਸਹੁਜਮਈ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਸਜਾ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਫੈਜ਼ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਕਾਹ ਦਾ ਫਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਨਿਕਾਹਨਾਮਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬਾ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਿਕਾਹਨਾਮੇ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮਾ, ਜੇਲ ਦੌਰਾਨ ਭੇਜੇ ਖਤੋ-ਖਿਤਾਬਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦਾ ਪਿਆਨੋ ਫੈਜ਼ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਦੌਰਾਨ ਫੈਜ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਨਾਬ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦਰਮਿਆਨ ਡੂੰਘੀ ਖਾਈ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨੇ।ਉਸੇ ਰਾਤ ਅਜੋਕਾ ਥੀਏਟਰ ਵੱਲੋਂ ਮਦੀਹਾ ਗੌਹਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨਿਰਵਾਨ ਨਦੀਮ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਬੀਤਾਈ ਜਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ਨਕਫਰਠਜਅਪ ਰਾਂ ਨੀਡਜਅਪੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਦੀਹਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਅਜੋਕੇ ਥੀਏਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦਿਹਾੜੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਰੀਲੀਜ਼ ਕਰਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰੋਗਰੈਸਿਵ ਲਹਿਰ ਲਈ ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਬੇਗਮ ਸ਼ਾਹਿਦਾ ਦੀਪ ਨੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਪੀਸ ਐਂਡ ਸੈਕੂਲਰ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਮੂਹ ਬੁਲਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਇ ਸਨ ਕਿ ਵੀਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਬਾਰਡਰ ਸਥਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਸੰਸਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜਨਾਬ ਮੁਸ਼ੱਬਰ ਹਸਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਲਿਖੇ ਖਤ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਵੀ ਇਹਨਾ ਦੋਹੇ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਖਤ ਤੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਵਾਮ ਦੇ ਦਸਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਹੈ। ਸਿੱਧੂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਆਏ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।

23 ਮਾਰਚ 2012 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਦਮਨ ਚੌਕ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਅਨਾਰਕਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚਲੇ ਰਹਿਮਤ ਬਾਜਾਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਦਸਤਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਨੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਤਿਨ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਪਾਰ ਵਾਹਗੇ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਰਾਂਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਤਸਾਨੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤੀ-ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਵਾਹਗੇ ਰਾਂਹੀ ਵਪਾਰ ਖੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਹਨਾ ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਚੈਂਬਰ ਆਫ਼ ਕਾਮਰਸ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਜ਼ਰੂਰ ਰੰਗ ਲਿਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੰਸ਼ਾ-ਅੱਲਾ ਇਹ ਦਿਨ ਜਲਦ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵਪਾਰ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਇਹ ਵਫ਼ਦ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਤੇ ਸਿਜ਼ਦਾ ਹੋਣ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜੇਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਤੋੜ ਕੇ ਉਥੇ ਸ਼ਾਦਮਨ ਕਾਲੋਨੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੂਹ, ਜਿਸ ਦੇ ਤੱਖਤੇ ਉੱਪਰ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦਿਆ ਤਿੰਨੋ ਸ਼ਹੀਦਾ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਕੇ ਆਪ ਗਲੇ ਪਾਇਆ ਸੀ, ਵਾਲੀ ਜਗਾ ਤੇ ਹੁਣ ਬੜਾ ਭੀੜਮਈ ਚੌਕ ਸ਼ਾਦਮਨ ਚੌਕ ਹੈ।ਸ਼ਾਦਮਨ ਚੌਕ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਗ ਜੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਜਨਾਬ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਜਨਾਬ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਉਸਾਰੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਸ ਬੱਝੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਸੂਫ਼ੀ ਫਕੀਰ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਗਿਰਦ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਕਬਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਸ਼ਗਿਰਦ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦਫਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹਨਾ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਲਾਗੇ ਬਾਗ਼ਾਂ ਦਰੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਜਨਾਬ ਮੁਹੰਮਦ ਤਹਿਸੀਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੱਕ ਸੂਫ਼ੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਆਏ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਲਾਲ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸਿਜ਼ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਢੋਲ ਦੀ ਤਾਲ ਤੇ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ। ਜਨਾਬ ਮੁਹੰਮਦ ਤਹਿਸੀਨ ਨੇ ਚੋਣਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟਾ ਨੂੰ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਉਘੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਜ਼ੀਜ-ਓ-ਦੀਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਖਵਾਜਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਹਿਮਦ ਨਾਲ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੀ।

ਸਾਫ਼ਮਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ, ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਝੰਡਾ-ਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਆਗੂ ਜਨਾਬ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਆਲਮ ਨੇ ਵੀ ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਤਿਨ ਦੇਸਾਈ, ਹਰੀਸ਼ ਕਿਦਵਾਈ, ਰੰਜੀਵ ਸ਼ਰਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਕਿ ਇਡੀਆ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਰਾਣਾ ਸਫੀਕ-ਉਰ ਰਹਿਮਾਨ, ਰਾਣਾ ਰਿਆਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ, ਖਾਤੂਨ ਰਾਜੀਆ ਹਸਨ ਨਕਵੀ, ਚੌਧਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਬੂਟਾ ਤਬੱਸਮ, ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਨਾਬ ਫਾਰੂਕ ਤਾਰਿਕ, ਖਾਤੂਨ ਜੋਇਆ ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਘੀਆ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੇ ਖੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਨਾਬ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡੇ ਗਏ ਲੈਪਟਾਪ ਨੂੰ ਇੱਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸੇਧ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਸਿਆਸੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਬਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤੰਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਲੰਬੇ ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ, ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ, ਦਸਤਕਾਰ, ਛੋਟਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਇਸ ਤੰਗੀ ਕਾਰਨ ਤਰਾਹ-ਤਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤੰਗੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਾਰਥ ਗਰਿੱਡ ਰਾਂਹੀ 50,000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਨੇ ਸਲਾਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਦੱਸਿਆ।ਪੂਰਾ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪਹੀਆਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹਵਾ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ।ਜਲ-ਸੋਧਕ, ਹਵਾ- ਸੋਧਕ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕੂ ਯੰਤਰ, ਸੀਵਰੇਂ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਦੂਯਰੋਕੂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪੱਖੀ ਕਦਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਜੇ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇ।

ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚੋਂ ਛੋਟਾ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਹੱਥ ਕਾਮੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਕਰਾਚੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ੋਸਣ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਲਾਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੱਧਵਰਤੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਉਹ ਨਵੀਂ ਕਿਰਨ ਵਾਲੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਆਮਦ ਦੀ ਇੱਕ ਦਸਤਕ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸਨੇਹੀਆਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ 11 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਨਾਵਾਂ ਖੋਜਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਵਾਹਗੇ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਤੇ 130 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਗਠਤ ਜਾਂਚ ਚੌਕੀ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸਿਰਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਮਿੱਠੇ ਰਿਸਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਤਵਾਰੀਖ ਸਿਰਜੇਗਾ ਅਤੇ 1996 ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਇਸ ਕਾਫਲੇ ਦੀ ਇਹ ਸੱਧਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇੱਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫੂਡ ਸਟਰੀਟ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ।

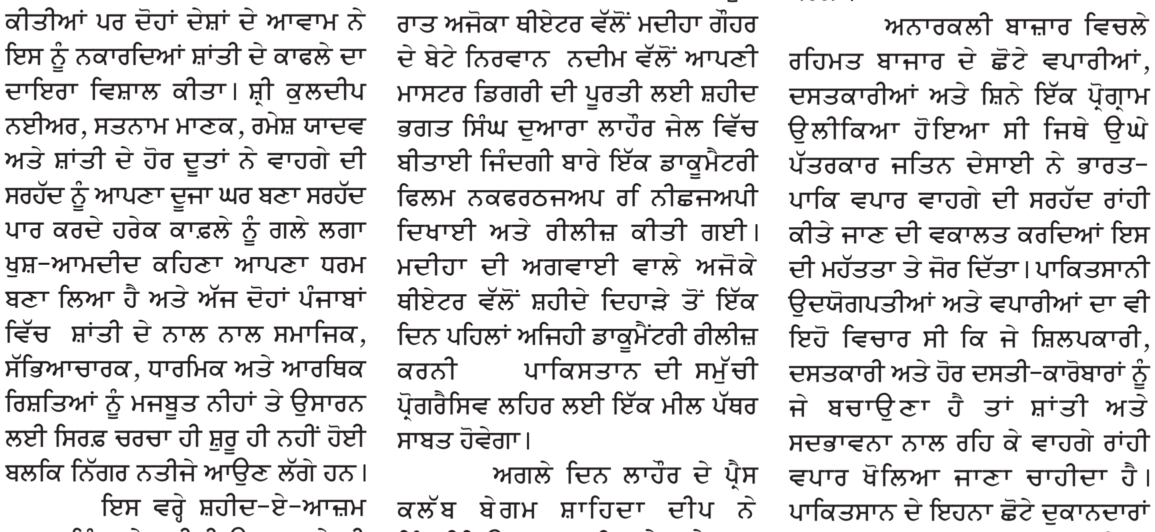

ਫ਼ੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਲੀਮਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨਾਲ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਡੈਲੀਗੇਟਜ਼

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਵੈਕਟਰ ਕੈਰੀਨਨ ਨੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਪੋਇਟਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਕਵੀ ਏਡਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਗਵਾਨੂੰਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਪੋਇਟਰੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੱਕ ਅਤੇ ਟਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

May Day Action by Proletariat

V. I. Lenin

A year has passed since the Lena events and the first, decisive upsurgence in the revolutionary working-class movement since the June Third coup. The tsar's Black Hundreds and the landowners, the mob of officials and the bourgeoisie have celebrated the 300th anniversary of plunder, Tatar incursions, and the disgracing of Russia by the Romanovs. The Fourth Duma has convened and begun its "work", though it has no faith in that work and has quite lost its former counter-revolutionary vigour. Confusion and tedium have beset liberal society, which is listlessly making appeals for reforms while admitting the impracticability of anything even approximating reform.

And now comes a May Day action by Russia's working class, who first held a rehearsal in Riga, then went into resolute action in St. Petersburg on May 1. (0.S.); this action has rent the dun and dreary atmosphere like a thunderbolt. The tasks of the approaching revolution have come to the fore again in all their grandeur, and the forces of the advanced class leading it stand out in bold relief before hundreds of old revolutionaries, whom persecution by hang men and desertion by friends have not defeated or broken, and before millions of people of the new generation of democrats and socialists.

Weeks before May Day, the government appeared to have lost its wits, while the gentlemen who own factories behaved as if they had never had any wits at all. The arrests and searches seemed to have turned all the workers' districts in the capital upside down. The provinces did not lag behind the centre. The harassed factory owners called conferences and adopted contradictory slogans, now threatening the workers with punishment and lock-outs, now making concessions in advance and consenting to stop work, now inciting the government to commit atrocities, now reproaching the government and calling on it to include May Day in the number of official holidays.

But even though the gendarmes showed the utmost zeal, even though they "purged" the industrial suburbs, even though they made arrests right and left according to their latest "lists of suspects", it was no use. The workers laughed at the impotent rage of the tsar's gang and the capitalist class and derided the governor's menacing and pitiful "announcements"; they wrote satirical verses and circulated them by hand or passed them on by word of mouth; they produced, as if from nowhere fresh batches of small, poorly printed "leaflets", short and plain, but very instructive, calling for strikes and demonstrations, and reminding the people of the old, uncurtailed, revolutionary slogans of the Social-Democrats, who in 1905 led the first onslaught of the masses against the autocracy and against monarchy.

A hundred thousand on strike on May Day, said the government press the next day. Bourgeois newspapers, using the first telegraphed information, reported a hundred and twenty-five thousand (Kievskaya Mysl). A correspondent of the central organ of the German Social-Democrats wired from St. Petersburg that it was a hundred and fifty thousand. And the day after the whole bourgeois press quoted a figure of 200,000–220,000. Actually the number of strikers reached 250,000!

But, apart from the number of May Day strikers, much more impressive—and much more significant—were the revolutionary street demonstrations held by the workers. Everywhere in and around the capital crowds of workers singing revolutionary songs, calling loudly for revolution and carrying red flags fought for several hours against police and security forces frantically mobilised by the government. And those workers made the keenest of the tsar s henchmen feel that the struggle was in earnest, that the police were not faced with a handful of individuals engaged in a trivial Slavophil affair,[2] that it was actually the masses of the capital's working class who had risen.

This was a really brilliant, open demonstration of the proletariat's revolutionary aspirations, of its revolutionary forces steeled and reinforced by new generations, of revolutionary appeals to the people and the peoples of Russia. Last year the government and the manufacturers were able to take comfort from the fact that the Lena explosion could not have been foreseen, that they could not have made immediate preparations to combat its consequences; this time, however, the monarchy had displayed acute foresight, there had been ample time for preparation and the "measures" taken were most "vigorous"; the result was that the tsarist monarchy revealed its complete impotence when faced with a revolutionary awakening of the proletarian masses.

Indeed, one year of strike struggle since Lena has shown, despite the pitiful outcries of the liberals and their yes-men against the "craze for striking", against "syndicalist" strikes, against combining economic with political strikes and vice versa—this year has shown what a great and irreplaceable weapon for agitation among the masses, for rousing them, for drawing them into the struggle the Social-Democratic proletariat had forged for itself in the revolutionary epoch. The revolutionary mass-scale strike allowed the enemy neither rest nor respite. It also hit the enemy's purse, and in full view of the whole world it trampled into the mud the political prestige of the allegedly "strong" tsarist government. It enabled more and more sections of the workers to regain at least a small part of what had been achieved in 1905 and drew fresh sections of the working people, even the most backward, into the struggle. It did not exhaust the capacity of the workers, it was frequently demonstrative action of short duration, and at the same time it paved the way for further, still more impressive and more revolutionary open action by the masses in the shape of street demonstrations.

During the last year, no country in the world has seen so many people on strike for political ends as Russia, or such perseverance, such variety, such vigour in strikes. This circumstance alone shows to the full the pettiness, the contemptible stupidity of those liberal and liquidationist sages who tried to "adjust" the tactics of the Russian workers in 1912–13, using the yardstick of "European" constitutional periods, periods that were mainly devoted to the preparatory work of bringing socialist education and enlightenment, to the masses.

The colossal superiority of the Russian strikes over those in the European countries, the most advanced countries, demonstrates, not the special qualities or special abilities of Russia's workers, but the special conditions in present-day Russia, the existence of a revolutionary situation, the growth of a directly revolutionary crisis. When the moment of a similar growth of revolution approaches in Europe (there it will be a socialist and not a bourgeois-democratic revolution, as in our country), the proletariat of the most developed capitalist countries will launch far more vigorous revolutionary strikes, demonstrations, and armed struggle against the defenders of wage-slavery.

This year's May Day strike, like the series of strikes in Russia during the last eighteen months, was revolutionary in character as distinguished not only from the usual economic strikes but from demonstration strikes and from political strikes demanding constitutional reforms, like, for instance, the last Belgian strike.[3] Those who are in bond age to a liberal world outlook and no longer able to consider things from the revolutionary standpoint, cannot possibly understand this distinctive character of the Russian strikes, a character that is due entirely to the revolutionary state of Russia. The epoch of counter-revolution and of free play for renegade sentiment has left behind it too many people of this kind even among those who would like to be called Social-Democrats.

Russia is experiencing a revolutionary situation because the oppression of the vast majority of the population—not only of the proletariat but of nine-tenths of the small producers, particularly the peasants—has intensified to the maximum, and this intensified oppression, starvation, poverty, lack of rights, humiliation of the people is, further more, glaringly inconsistent with the state of Russia's productive forces, inconsistent with the level of the class consciousness and the demands of the masses roused by the year 1905, and inconsistent with the state of affairs in all neighbouring not only European but Asian—countries.

But that is not all. Oppression alone, no matter how great, does not always give rise to a revolutionary situation in a country. In most cases it is not enough for revolution that the lower classes should not want to live in the old way. It is also necessary that the upper classes should be unable to rule and govern in the old way. This is what we see in Russia today. A political crisis is maturing before our very eyes. The bourgeoisie has done everything in its power to back counter-revolution and ensure "peaceful development" on this counter-revolutionary basis. The bourgeoisie gave hangmen and feudal lords as much money as they wanted, the bourgeoisie reviled the revolution and renounced it, the bourgeoisie licked the boots of Purishkevich and the knout of Markov the Second and became their lackey, the bourgeoisie evolved theories based on "European" arguments, theories that revile the Revolution of 1905 as an "intellectualist" revolution and describe it as wicked, criminal, treasonous, and so on and so forth.

And yet, despite all this sacrificing of its purse, its honour and its conscience, the bourgeoisie—from the Cadets to the Octobrists—itself admits that the autocracy and land owners were unable to ensure "peaceful development", were unable to provide the basic conditions for "law" and "order", without which a capitalist country cannot, in the twentieth century, live side by side with Germany and the new China.

A nation-wide political crisis is in evidence in Russia, a crisis which affects the very foundation of the state system and not just parts of it, which affects the foundation of the edifice and not an outbuilding, not merely one of its storeys. No matter how many glib phrases our liberals and liquidators trot out to the effect that "we have, thank God, a constitution" and that political reforms are on the order of the day (only very limited people do not see the close connection between these two propositions), no matter how much of this reformist verbiage is poured out, the fact remains that not a single liquidator or liberal can point to any reformist way out of the situation.

The condition of the mass of the population in Russia, the aggravation of their position owing to the new agrarian policy (to which the feudal landowners

had to snatch at as their last means of salvation), the international situation, and the nature of the general political crisis that has taken shape in our country—such is the sum-total of the objective conditions making Russia's situation a revolutionary one because of the impossibility of carrying out the tasks of a bourgeois revolution by following the present course and by the means available to the government and the exploiting classes.

Such is the social, economic, and political situation, such is the class relationship in Russia that has given rise to a specific type of strike impossible in modern Europe, from which all sorts of renegades would like to borrow the example, not of yesterday's bourgeois revolutions (through which shine gleams of tomorrow's proletarian revolution), but of today's "constitutional" situation. Neither the oppression of the lower classes nor a crisis among the upper classes can cause a revolution; they can only cause the decay of a country, unless that country has a revolutionary class capable of transforming the passive state of oppression into an active state of revolt and insurrection.

The role of a truly advanced class, a class really able to rouse the masses to revolution, really capable of saving Russia from decay, is played by the industrial proletariat. This is the task it fulfils by means of its revolutionary strikes. These strikes, which the liberals hate and the liquidators cannot understand, are (as the February resolution of the R.S.D.L.P. puts it) "one of the most effective means of overcoming the apathy, despair, and disunion of the agricultural proletariat and the peasantry, ... and drawing them into the most concerted, simultaneous, and extensive revolutionary actions".[1]

The working class draws into revolutionary action the masses of the working and exploited people, who are deprived of basic rights and driven to despair. The working class teaches them revolutionary struggle, trains them for revolutionary action, and explains to them where to find the way out and how to attain salvation. The working class teaches them, not merely by words, but by deeds, by example, and the example is provided not by the adventures of solitary heroes but by mass revolutionary action combining political and economic demands.

How plain, how clear, how close these thoughts are to every honest worker who grasps even the rudiments of the theory of socialism and democracy! And how alien they are to those traitors to socialism and betrayers of democracy from among the intelligentsia, who revile or deride the "underground" in liquidationist newspapers, assuring naive simpletons that they are "also Social-Democrats".

The May Day action of the proletariat of St. Petersburg, supported by that of the proletariat of all Russia, clearly showed once again to those who have eyes to see and ears to hear the great historic importance of the revolutionary underground in present-day Russia. The only R.S.D.L.P. Party organisation in St. Petersburg, the St. Petersburg Committee, compelled even the bourgeois press, before the May Day action as well as on the eve of January 9, and on the eve of the Tercentenary of the Romanovs as well as on April 4,[4] to note that St. Petersburg Committee leaflets had appeared again and again in the factories.

Those leaflets cost colossal sacrifices. Sometimes they are quite unattractive in appearance. Some of them, the appeals for demonstration on April 4, for instance, merely announce the hour and place of the demonstration, in six lines evidently set in secret and with extreme haste in different printing shops and in different types. We have people ("also Social-Democrats") who, when alluding to these conditions of "underground" work, snigger maliciously or curl a contemptuous lip and ask: "If the entire Party were limited to the underground, how many members would it have? Two or three hundred?" [See No. 95 (181) of Luch, a renegade organ, in its editorial defence of Mr. Sedov, who has the sad courage to be an outspoken liquidator. This issue of Luch appeared five days before the May Day action, i.e., at the very time the underground was preparing the leaflets!]

Messrs. Dan, Potresov and Co., who make these disgraceful statements, must know that there were thousands of proletarians in the Party ranks as early as 1903, and 150 thousand in 1907, that even now thousands and tens of thousands of workers print and circulate underground leaflets, as members of underground R.S.D.L.P. cells. But the liquidationist gentlemen know that they are protected by Stolypin "legality" from a legal refutation of their foul lies and their "grimaces", which are fouler still, at the expense of the underground.

See to what extent these despicable people have lost touch with the mass working-class movement and with revolutionary work in general! Use even their own yardstick, deliberately falsified to suit the liberals. You may assume for a moment that "two or three hundred" workers in St. Petersburg took part in printing and distributing those underground leaflets.

What is the result? "Two or three hundred" workers, the flower of the St. Petersburg proletariat, people who not only call themselves Social-Democrats but work as Social-Democrats, people who are esteemed and appreciated for it by the entire working class of Russia, people who do not prate about a "broad party" but make up in actual fact the only underground Social-Democratic Party existing in Russia, these people print and circulate underground leaflets. The Luch liquidators (protected by Stolypin censors) laugh contemptuously at the "two or three hundred", the "underground" and its "exaggerated" importance, etc.

And suddenly, a miracle occurs! In accordance with a decision drawn up by half a dozen members of the Executive Commission of the St. Petersburg Committee—a leaflet printed and circulated by "two or three hundred"—two hundred and fifty thousand people rise as one man in St. Petersburg.

The leaflets and the revolutionary speeches by workers at meetings and demonstrations do not speak of an "open working-class party", "freedom of association" or reforms of that kind, with the phantoms of which the liberals are fooling the people. They speak of revolution as the only way out. They speak of the republic as the only slogan which, in contrast to liberal lies about reforms, indicates the change needed to ensure freedom, indicates the forces capable of rising consciously to defend it.

The two million inhabitants of St. Petersburg see and hear these appeals for revolution which go to the hearts of all toiling and oppressed sections of the people. All St. Petersburg sees from a real, mass-scale example what is the real way out and what is lying liberal talk about reforms. Thousands of workers' contacts—and hundreds of bourgeois news papers, which are compelled to report the St. Petersburg mass action at least in snatches—spread throughout Russia the news of the stubborn strike campaign of the capital's proletariat. Both the mass of the peasantry and the peasants serving in the army hear this news of strikes, of the revolutionary demands of the workers, of their struggle for a republic and for the confiscation of the landed estates for the benefit of the peasants. Slowly but surely, the revolutionary strikes are stirring, rousing, enlightening, and organising the masses of the people for revolution.

The "two or three hundred" "underground people" express the interests and needs of millions and tens of millions, they tell them the truth about their hopeless position, open their eyes to the necessity of revolutionary struggle, imbue them with faith in it, provide them with the correct slogans, and win these masses away from the influence of the high-sounding and thoroughly spurious, reformist slogans of the bourgeoisie. And "two or three" dozen liquidators from among the intelligentsia, using money collected abroad and among liberal merchants to fool unenlightened workers, are carrying the slogans of that bourgeoisie into the workers' midst.

The May Day strike, like all the revolutionary strikes of 1912–13, has made clear the three political camps into which present-day Russia is divided. The camp of hangmen and feudal lords, of monarchy and the secret police. It has done its utmost in the way of atrocities and is already impotent against the masses of the workers. The camp of the bourgeoisie, all of whom, from the Cadets to the Octobrists, are shouting and moaning, calling for reforms and making fools of themselves by thinking that reforms are possible in Russia. The camp of the revolution, the only camp expressing the interests of the oppressed masses.

All the ideological work, all the political work in this camp is carried out by underground Social-Democrats alone, by those who know how to use every legal opportunity in the spirit of Social-Democracy and who are inseparably hound up with the advanced class, the proletariat. No one can tell beforehand whether this advanced class will succeed in leading the masses all the way to a victorious revolution. But this class is fulfilling its duty—leading the masses to that solution—despite all the vacillations and betrayals on the part of the liberals and those who are "also Social-Democrats". All the living and vital elements of Russian socialism and Russian democracy are being educated solely by the example of the revolutionary struggle of the proletariat, and under its guidance.

This year's May Day action has shown to the whole world that the Russian proletariat is steadfastly following its revolutionary course, apart from which there is no salvation for a Russia that is suffocating and decaying alive.

May Day to change the system

David Harvey

May Day is the occasion we celebrate the grand achievements of the workers of the world in making our world a far, far better place to live in. There is, unfortunately, not too much to celebrate these days. The past 30 years are littered with battles and skirmishes that have resulted in defeat after defeat for organised labour.

A capitalist class gone rampant has now consolidated its power to command or corrupt almost all the major institutions that regulate the body politic – the political parties (of both left and right), the media, the universities, the law, to say nothing of the repressive state apparatus and international institutions. The democracy of money power now rules. A global plutocracy exerts its will almost everywhere unchallenged.

So what is there to celebrate? We would not, of course, have what we still have now (from pensions to the remnants of reasonable health care and public education) had it not been for the labour movement. But waxing nostalgic over the undoubted achievements and heroism of the past will get us nowhere.

May Day should therefore be about relaunching a revolutionary movement to change the world. The very thought of doing that – even just saying it and writing it down – is as exhilarating as it is astonishing.

But is this, too, a relic of revolutionary rhetoric from some bygone era? Or are we at one of those curious points in human history when the only reasonable thing to do is to demand the impossible? The simultaneous stirrings of revolt from Cairo and Damascus to Wisconsin and the streets of London, from Athens to Lima, from the murderous factories in China's Pearl River Delta to the factory occupations in Argentina, from the revival of rural rebellions in India to the movements of shanty-town dwellers in South Africa, suggests something different is in the air. An unstoppable movement of global revolt, perhaps, that says: enough is enough! It is our turn, the dispossessed and deprived of the earth, to want and get more.

Alongside all the simmering protests, innumerable practical alternatives to endless capital accumulation are being explored – co-operative movements, solidarity economies and networks, food security organisations, environmental and peasant movements, worker-controlled collectives are all in motion. A decentralised but substantial movement of people across the world already exists, seeking satisfying and humane ways to reproduce an adequate social life.

This sprawling and often chaotic movement bids fair to take on the role that organised labour once played. Animated by autonomist and alternative lifestyle thinking and with marked preference for locally-based and networked organisational forms, these movements, often backed by a powerful but insidious NGO culture, have trouble combining and scaling up to translate their often fecund local schemes into a global strategy to deliver an adequate and healthy social life to the 6.8 billion people now on Planet Earth.

Where we can go depends, of course, very much on where we are now. So what are the revolutionary possibilities – and even more importantly, the revolutionary necessities – of our time?

We are, I believe, at an inflection point in the history of capitalism. The compound rates of growth that have prevailed over the past two centuries are increasingly difficult to sustain. Is continuous compound growth (at a minimum rate of 3 per cent a year) in perpetuity possible in a world that is already fully integrated into the capitalist dynamic? The environmental and social consequences are bad enough but the potentially deadly geo-economic and geopolitical competition over markets, resources, land and uses of the atmosphere is even scarier.

Debt Crisis and Demostrations in latin America

Zero growth is a necessity and zero growth is incompatible with capitalism. The necessity is, therefore, that we must all become anti-capitalists. Alternative ways to survive and prosper must be found. That is the imperative of our times. This is what we should commit to on this May Day.

The crisis of 2007-9 and its aftermath constituted a warning shot. That crisis, many say, constituted a game-changer for how politics and the economy might work. But nobody seems to have a clear idea of what the new game might be about, what its rules might be, and who might guide it in what direction.

The bankruptcy in creative ideas today contrasts radically with earlier crises. In the 1930s, for example, a major shift in economic thinking, Keynesianism, underpinned a radical reorient- ation of state apparatuses and policies in the core regions of capitalism. It produced relatively strong and stable economic growth from 1945 to 1968 or so, in North America and Europe.

Ironically, these were years when the top marginal tax rate in the United States was sometimes as high as 92 per cent and never less than 70 (thus giving the lie to those who claim that high marginal tax rates on the rich inhibit growth). These were also years when organised labour did reasonably well in the advanced capitalist countries.

While decolonisation throughout the rest of the world proceeded apace, the spread and, in some cases, imposition of economic development projects brought much of the globe into a tense relation with capitalist forms of development and underdevelopment (prompting a wave of revolutionary movements in the late 1960s into the 1970s, from Portugal to Mozambique). These movements were resolutely resisted, undermined and eventually rolled back through a combination of local elite power supported by US covert actions, coups and co-optations.

The crisis years of the 1970s forged another radical paradigm shift in economic thinking: neoliberalism came to town. There were frontal attacks on organised labour accompanied by a savage politics of wage repression. State involvement in the economy (particularly with respect to welfare provision and labour law) were radically rethought by Reagan and Thatcher. There were huge concessions to big capital and the result was that the rich got vastly richer and the poor relatively poorer. But, interestingly, aggregate growth rates remained low even as the consolidation of plutocratic power proceeded apace.

An entirely different world then emerged, totally hostile to organised labour and resting more and more on precarious, temporary and dis- organised labour spread-eagled across the earth. The proletariat became increasingly feminine.

The crisis of 2007-9 sparked a brief global attempt to stabilise the world's financial system using Keynesian tools. But after that the world split into two camps: one, based in North America and Europe, sees the crisis as an opportunity to complete the end-game of a vicious neoliberal project of class domination: the other cultivates Keynesian nostalgia, as if the postwar growth history of the United States can be repeated in China and in other emerging markets.

The Chinese, blessed with huge foreign exchange reserves, launched a vast stimulus programme building infrastructures, whole new cities and productive capacities to absorb labour and compensate for the crash of export markets. The state-controlled banks lent furiously to innumerable local projects. The growth rate surged to above 10 per cent and millions were put back to work. This was followed by a tepid attempt to put in motion the other pinion of a Keynesian programme: raising wages and social expenditures to bolster the internal market.

China's growth has had spillover effects. Raw material suppliers, such as Australia and Chile and much of the rest of Latin America have resumed strong growth.

The problems that attach to such a Keynesian programme are well-known. Asset bubbles, particularly in the "hot" property market in China, are forming all over the place and inflation is accelerating in classic fashion to suggest a different kind of crisis may be imminent. But also the environmental consequences are generally acknowledged, even by the Chinese government, to be disastrous, while labour and social unrest is escalating.

China contrasts markedly with the politics of austerity being visited upon the populations of North America and Europe. The neoliberal formula established in the Mexican debt crisis of 1982, is here being repeated. When the US Treasury and the IMF bailed out Mexico in order to pay off the New York investment banks they mandated austerity. The standard of living in an already poor country fell by nearly 25 per cent over five or so years. By the end of the century Mexico had more billionaires than Saudi Arabia and Carlos Slim was soon to be declared the richest person in the world in the midst of burgeoning poverty.

This is the fate, along with perpetually high rates of unemployment and stagnant wages that awaits populations in the West, unless there is

Demostrations in 1930

sufficient political resistance and popular unrest to reverse it. It is a politics of dispossession, not only of assets but of hard-won political and civil rights.

Behind this there lies a sinister history. When Ronald Reagan assumed the Presidency in 1981, he drastically reduced the marginal top tax rate from 72 to 32 per cent while lavishing all manner of other tax advantages on the corporations and the rich. He launched a huge deficit-financed arms race with the Soviet Union. The result was a rapid increase in the debt. David Stockman, Reagan's budget director, then gave the game away. The aim was to so run up the debt as to justify gutting all the social programmes and environmental regulations that had been imposed on capital in preceding years.

When Bush Jnr came to power in 2001, his Vice-President, Dick Cheney, repeatedly asserted that "Reagan taught us that deficits do not matter". So Bush cut taxes substantially on corporations and the rich. He fought two unfunded wars (costing close to a trillion dollars) and passed a costly drug prescription law that favoured big pharma. A budget surplus under Clinton was turned into a sea of red ink under Bush. Now the Republicans and the Wall Street faction of the Democrats demand the debt be retired at the expense of social programmes and environmental regulations.

This is what plutocratic politics has been about these past 30 years: raise the rate of exploitation on labour, plunder the environment mercilessly and collapse the social wage so the plutocrats can have it all.

Yet the two greatest problems of our time, according to the millennium goals signed by almost all countries in the United Nations, are the potential for ecological collapse and burgeoning social inequalities. But in the United States there is a persistent movement to exacerbate both problems. Why?

Capital throughout its history has long sought to evade certain costs, to treat them as "externalities" as the economists like to say. Environmental costs and the costs of social reproduction (everything from who takes care of grandmother and the disabled to child rearing) are the two most important categories that capital prefers to ignore. Two hundred years of political struggle in the advanced capitalist world forced corporations to internalise some of these costs either through regulation and taxation or through the organisation of private and public welfare systems.

The early 1970s was a high watermark in the advanced capitalist world for environmental regulation (in the USA the establishment of the Environmental Protection Agency and the Occupational

Safety & Health Administration, for example) and state and corporate welfare schemes (the welfare state structures of Europe).

Since the 1970s, there has been a concerted effort on the part of businesses to divest themselves of the financial and political burdens of dealing with these costs. This was what Reaganism was all about. Simultaneously, the high mobility of capital (encouraged by the deregulation of finance and capital flows) permitted capital to move to parts of the world (Asia in particular) where such costs had never been internalised and where the regulatory environment was minimalist.

Meanwhile, the preferred means for seeking solutions to the key problems of environmental degradation and global poverty – the liberalised markets, free trade and rapid growth and capital accumulation favoured by the IMF, the World Bank and leading politicians in the most powerful countries – are precisely those which produce such problems in the first place. The problem of global poverty cannot be attacked without attacking the global accumulation of wealth. Environmental issues cannot be solved by a turn to green capitalism without confronting the corporate interests and the lifestyles that perpetuate the status quo.

If capital is forced to internalise all of these costs then it will go out of business. That is the simple truth. But this defines a convenient path towards an alternative to capital. What we must demand on May Day is that capital pay its social and environmental dues and debts in full. Organised labour may lead the way. But it needs allies from among the precarious workers and the social movements. We might be surprised to find that, united, we can make our own history after all.

David Harvey is a Distinguished Professor at the Graduate Center of the City University of New York.

Student's Struggle

Declining Welfare State & Its Effect on Student's

For several weeks now a student revolt has shaken the neoliberal consensus imposed for many years by the Quebec and Canadian governments. It was sparked by the announcement of a new, 75 per cent increase in university tuition fees.

Since its announcement in the 2010 Quebec budget, the media lackeys of the Liberal government have attempted to present this measure as inevitable. But behind this claimed inevitability we find an eminently political decision expressed in what the finance minister terms a "cultural revolution," and the international economic authorities refer to as an "austerity budget." Whatever the name given to it by governments, it clearly and definitively involves the dismantling of public services aimed at privatizing what remains of the commons.

The student movement has focused on the issue of tuition fees and the commodification of the universities. However, it is not unaware that this measure is integrally linked to a larger project affecting elementary and secondary education, the healthcare sector and the unfettered development of natural resources. Our resistance to the Quebec government's neoliberal measures has to take into account all of these sectors, establishing a social link that enables us to speak of a community.

The government is trying to compartmentalize our strike by saying its tuition hike is designed to get the students to pay their "fair share." However, the students have attempted from the outset of the strike to say that their policy goals went beyond the framework of a strict accounting and corporatist exercise with the government. Of course we want to see the government cancel this tuition fee increase, but at the same time we want to challenge the economic imperative that informs the policies of our governments.

If it is to do this, the student movement cannot remain alone, and must be joined by all of the forces that make up our society and make it live - whether it is the workers in healthcare, education and social services; the workers locked out by Rio Tinto and laid off by Aveos, victims of unfettered capitalism; the casual employees of the Couche-Tard convenience stores, denied the right of association; the women faced with Conservative threats to their rights; the elderly forced to work longer; or the Indigenous peoples seeing a new colonization that pillages the territory remaining to them.

From the student strike to the social strike

The striking students are aware of their inability by themselves to force the government to retreat from these various measures. Hence the necessity for the student movement to be joined by all social forces in our fight against Finance Minister Bachand's cultural revolution. We are not appealing here for some superficial support, with a few union full-timers writing a news release repeating for the umpteenth time their support for the student struggle. On the contrary, we are calling for a convergence of the Quebec people as a whole in opposition to the cutbacks and the commodification of social services and our collective rights. Only a generalization of the student strike to the workplaces can make this convergence effective. It is therefore a call for a social strike that we are issuing to the population as a whole!

The government's response to the students is to muzzle them through the courts and police truncheons. The education minister is making daily efforts to break the strike that the students voted for democratically. Our best response to the hardening of the state's management of the strike is to widen it, to render impossible any isolated repression. Let us stop fearing the laws that fetter our discontent, let us collectively disobey and go together into the streets of Quebec. Alone, this disobedience will be marginalized and repressed by the government. But if all sectors of Quebec society act together the government will be unable to rely on the courts.

We must build this social strike from the bottom up, by initiating a discussion in the workplaces on how to desert our day-to-day occupations. Let us call for general meetings in our local unions to discuss the possibility of instituting such a strike.

Let us contact the community groups in our neighborhoods, to hold citizens' assemblies on the social strike. These assemblies are the expression of our capacity to deliberate together and to build a movement that goes beyond the limits established by the elite.

May the streets, occupied for two months now, become the expression of our collective refusal.

The government is now scared, it is ready to yield. Let us seize the moment to insert a key into the gears of the cultural revolution and defend a society that puts people before profit.

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਅਸੀਂ ਇਹ ਤਹੀਆ ਕਰਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਸ ਵੀ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਜਾਂ ਇਨਸਾਨ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਬਣਾਈਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੀਏ। ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਖਿਤੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੁਝਵਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਅਸੀਂ ਤਦ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਕਰਵਾਈਏ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਮਿਲਤ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਕਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੋ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਓਂਗੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਪੁੱਟੇ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਰ ਜਾਂ ਸਵੇਰ ਇਕ ਕਾਫ਼ਲਾ ਬਣਨਗੇ ਜਿਸ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਓ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਬਣੀਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਆਰਥਿਕਤਾ, ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਹਰੇਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ